

NATHAN SÖDERBLOM

De groote kerkelijke conferentie van Stockholm in 1925 heeft aan den aartsbisschop van Uppsala een wereldbekendheid gegeven.

Stockholm was in zekeren zin de bekroning van zijn levenswerk. Voor de oecumenische beweging was het een begin, dat vervolgd is in Lausanne in 1927 en voortgezet zal worden in Oxford in 1937.

Wie was nu Söderblom? Hierover worden wij ingelicht door de uitvoerige biografie van de hand van zijn leerling Tor Andrae.¹⁾

Söderblom was de zoon van een predikant in Hälsingland, een eenvoudig man, maar stoer en hoekig en onwrikbaar als de granietklompen van het Zweedsche hooggebergte. Meer profeet was hij dan dominee, maar toch een uitnemend zieleherder. Van dezen vader heeft de jonge Nathan een opvoeding ontvangen, die een stempel op zijn leven heeft gedrukt.

Hij is student geweest in Uppsala en reeds daar toonde hij zijn breede belangstelling.

Spoedig trad hij op den voorgrond in de studenten-zendingsvereniging en zijn belangstelling werd verdiept, toen hij als afgevaardigde in Noord-Amerika in 1890 het Amerikaansche zendingsleven en het Evangelisatiewerk van Moody leerde kennen.

Toen Söderblom eenmaal in de internationale beweging was gekomen, liet deze hem niet meer los. In 1891 vertegenwoordigde hij de studenten van Uppsala op de Conferentie der Christelijke Jonge Mannen Vereenigingen (Y.M.C.A.) te Amsterdam, waar 1500 afgevaardigden uit de geheele wereld aanwezig waren.²⁾ Na de beëindiging van zijn studie werd hij benoemd tot predikant der Zweedsche gemeente in Parijs; hieraan was verbonden de arbeid onder de Zweedsche zeelieden in Calais gedurende de zomermaanden.

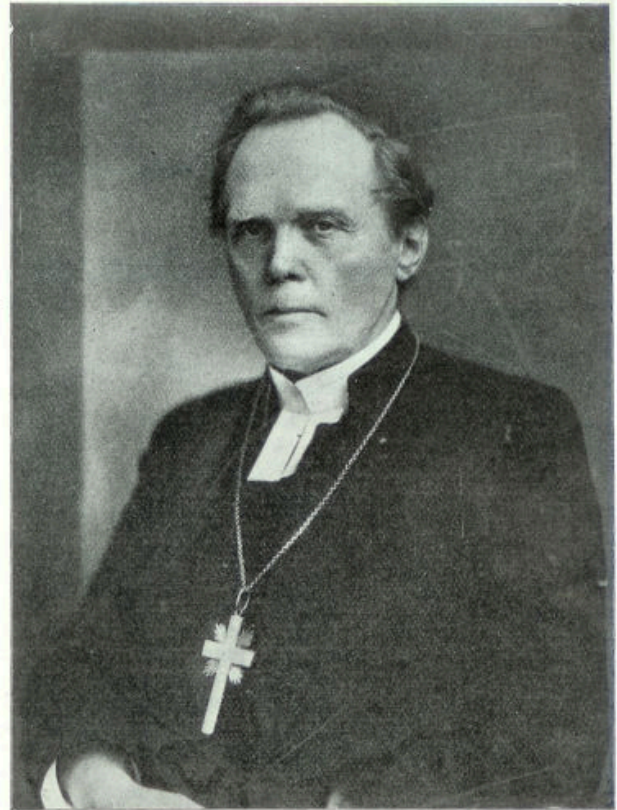
In Calais woonde hij met zijn jonge vrouw in het Zeemanshuis. De conversatiezaal van de zeelieden was hun huiskamer, ergens op den zolder hadden zij een kamertje met een dakraam, dat hun als slaapkamer diende. Zoo werkte hij onder zijn landgenooten in den vreemde. Hij bezat de gave, dat hij steeds den juisten toon wist te treffen en dat hij met iedereen punten van aanraking wist te vinden. Hij was een zeemansdominee die de varende Zweden wist te binden aan hun vaderland en aan hun kerk.

In Parijs arbeidde Söderblom onder de handwerkslieden, kunstenaars en allerlei zwervelingen, die ver van hun vaderland in de Lichtstad een armelijk bestaan vonden. Hij was hun een zieleherder. Tegelijk echter vond hij gelegenheid, zijn wetenschappelijke studiën voort te zetten, en in 1901 promoveerde hij aan de Sorbonne op een proefschrift over het oud-Perzische mazdaïsme en de verhouding daarvan tot Christendom en Jodendom.

In hetzelfde jaar aanvaardde hij het professoraat in de godsdienstgeschiedenis aan de Universiteit van Uppsala. In Leiden was hij no 3 van de voordracht geweest, waaruit Prof. Brede Christensen was benoemd.

¹⁾ Nathan Söderblom door Tor Andrae, Nederlandsche vertaling ingeleid door Dr W. A. Visser 't Hooft. Uitgave N.V. G. J. A. Ruijs' Uitg.-Mij, Zutphen.

²⁾ Tor Andrae spreekt ten onrechte van een C.S.V. conferentie. De Amsterdamsche conferentie van 1891 ging uit van de Y.M.C.A., die toen ook nog de Christenstudenten omvatte. De Wereldfederatie van Christenstudenten vereenigingen werd in 1895 opgericht tijdens een conferentie van de Christenstudenten der Scandinavische landen op het kasteel Vadstena in Zweden. Söderblom was toen reeds predikant te Parijs.

Zijn professoraat bood hem een nieuwe gelegenheid om zijn internationale relaties uit te breiden. In Engeland bezocht hij het godsdienst-historisch congres te Oxford, waar hij gelegenheid vond te samenwerking tusschen de Zweedsche en de Engelsche kerk te bevorderen. Dit eerste contact is voor zijn lateren arbeid van groote beteekenis gebleken.

Ook de studentenbeweging liet hij niet los, want in 1911 bezocht hij in Constantinopel de conferentie van de Wereldfederatie.

In 1912 werd Söderblom hoogleeraar in de godsdienst-geschiedenis in Leipzig, waar hij zeer belangrijk wetenschappelijk werk heeft verricht. Hij zou er echter slechts twee jaren blijven. De waardigheid van aartsbisschop van Zweden werd vacant en Söderblom waagde het, daarnaar te dingen.

Het is merkwaardig in deze eenvoudige figuur, dat hij dit hooge ambt, evenals eerst het professoraat sterk begeerde. Hij gevoelde roeping voor dit verantwoordelijke ambt en hij was zoo eerlijk, dat hij daar rond voor uit kwam.

In de Zweedsche kerk had hij echter weinig aanhang. Slechts door het lot bracht hij het tot no 3 van de voordracht. Maar de koning benoemde hem. Toen Söderblom in Leipzig het bericht ontving, verzamelde hij de zijnen om zich heen en hief een psalm aan. „Hij was eenvoudig en oprecht genoeg,” zegt Tor Andrae, „om zijn blijdschap over deze onderscheiding te durven erkennen en te zeggen, dat hij niet blind was voor den glans en de beteekenis van de kerkelijke waardigheid. Doch zijn eerste en laatste gedachte was vervuld van de verantwoordelijkheid, welke hem door deze hooge roeping zoo onverwacht op de schouders werd gelegd.” In deze dagen greep hem vooral de herinnering aan zijn vader. De woorden, die deze op zijn sterfbed aan

zijn zoon had meegegeven: „Niet als heerscher over de gemeente, maar als medewerker tot haar blijdschap,” koos hij als motto voor zijn herderlijken brief, en den dag zijner inwijding stelde hij op 8 November, zijn vaders verjaardag.

Als aartsbisschop van de Zweedsche kerk heeft Söderblom zijn groote bekendheid verworven door de conferentie van Stockholm, waaraan hij zich met al zijn krachten gaf. De geweldige voorbereidingswerkzaamheden leidde hij persoonlijk. Hij was altijd en overal aanwezig. Wat hij deed, ging de krachten van een enkel mensch te boven.

Toch was zijn ambtswerk voor hem altijd nummer één. Hij was een aartsbisschop, zooals Zweden er slechts weinige gehad heeft. Hij was een groot organisator.

Overal, waar hij kwam, bracht hij nieuw leven. Gemakzuchtige predikanten kon hij niet lijdén. Een blozend gezicht en een begin van corpulentie wekte reeds zijn wantrouwen op. „Een dominee moet zich doodwerken — heeft hij eens gezegd — maar dat moet met verstand gebeuren.”

Söderblom heeft dit laatste niet gedaan; hij heeft te veel geveerd van zijn krachten. „Hij is opgebrand en uitgebrand in den dienst van zijn roeping,” schrijft Dr Visser 't Hooft in de voorrede van Tor Andrae's boek. „Onder de Christenheid van onzen tijd heeft hij een profetische roepstem doen hooren en het ons moeilijk gemaakt, ons bij de verscheurdheid van het lichaam van Christus neer te leggen.”

In 1931 is hij ingegaan in de eeuwige rust met een

INTERIEUR VAN EEN GOTHISCHE KERK

Naar een schilderij van Samuel de Witte

dankgebed op de lippen aan zijn Heiland, die door Zijn lijden zijn angst en zijn smarten heeft willen wegnemen.

Söderblom is één van de geloofshelden geweest. Hij is zijn levenswerk niet begonnen om zich een naam te maken, maar uit gehoorzaamheid aan Christus, die hem dezen heiligen dienst toevertrouwde.

Men herinnert zich van de voorconferentie te Genève in 1920, waar de grondslagen voor de oecumenische beweging zijn gelegd, hoe Söderblom deze opende, niet met een welsprekende redevoering, maar door het voorlezen van enkele gedeeltes uit zijn Bijbel, die ook voor hem de bron van alle wijsheid was.

En bij de herdenking van Söderblom verheerlijkten wij niet de menselijke begaafdheid, de wilskracht of de genialiteit van dezen grooten zoon van Zweden, maar God, die hem als een gave aan de Zweedsche kerk en aan de geheele Christenheid schonk. Dr Ir H. G. v. B.

EEN BESCHAMEND VOORBEELD

De Zweedsche aartsbisschop Söderblom zou een spreekbeurt vervullen in een predikantenvergadering. Twee uren lang wachtte men tevergeefs op hem. Eindelijk kwam hij hijgend binnen, met een tasch vol boeken, zooals hij gewoon was. Toch hadden deze boeken hem niet buiten adem gebracht. De aartsbisschop had ergens gepredikt en moest bij stormachtig weer zich laten overzetten over een meer. In de boot was ook een oude waschvrouw, die het brood verdienen moest voor haar zieken man. Ze had twee zware pakken waschgoed bij zich, die ze niet aan kon; ze waren veel en veel te zwaar voor haar. Söderblom had den eenen zak op den schouder geworpen, was met de vrouw naar haar woning gegaan, waar hij met den zieken man gebeden had. Toen was hij weer naar de aanlegplaats teruggekeerd, om het tweede pak te halen en ook dat op zijn bestemming te brengen.

En dát was nu de reden, dat hij een paar uur te laat was.

Hoe treffend doet zoo'n voorbeeld aan.

Het is inderdaad beschamend.

Als menschen, die in aanzien zijn en naar wier woorden gaarne geluisterd wordt, zóó zijn, dan heeft hun woord nog véél meer waarde.

SPAREN — BOUWEN

Hoe graag zou ik een eigen huis willen hebben, maar ik ben oud, vóór ik genoeg zal hebben gespaard om dat te kunnen bereiken!

Dit is een wensch en een verzuchting van velen, en vooral jonge menschen, voor wien de woning méér beteekent, dan de plaats waar ze slapen en eten, zooals dat bij bewoners van groote steden helaas maar al te veel gebruikelijk is, in 't bijzonder bij de Zuidelijke volken.

Zeker speelt het klimaat daarin een groote rol; wanneer men gewoon is, het meerendeel der dagen de zon te zien, en het op de straten althans iets koeler is dan in de op elkaar gestapelde woonlagen, waar het uitzicht op even hooge huurkazernes en min of meer onfrisch riekende lichte-hoven en binnenplaatsen, met veel rumoer en stof de woning maar tot een weinig begeerenswaardige plaats maken om te leven.

Denkt men daarbij aan de groote moeilijkheid — vrijwel de onmogelijkheid — voor den groote-stadsbewoner, die een beperkt inkomen heeft, niet al te ver van de plaats waar hij werkt grond te vinden om zich een eigen woning te stichten, dan is het begrijpelijk, dat Zuidelijke metropoliëten zich dit ideaal van de eigen woning maar uit het hoofd zetten.

Wij, Angelsaksische, Germaansche en Noordsche volken, hebben ten opzichte van de woning méér wenschen, en, behoudens de bewoners onzer groote steden, die zich óók hier moeten schikken in de bezwaren, welke de heden-daagsche metropoliëten nu eenmaal hebben wat hun woon-gelegenheid betreft, is ons verlangen naar een eigen

woning, — gebouwd en ingericht naar onze persoonlijke behoeften, — een begrijpelijke wensch.

In tegenstelling toch met Zuidelijke volken brengen wij, daartoe gedwongen door ons klimaat, een groot — misschien wel het grootste — gedeelte van ons leven door in onze woning, en, naarmate het klimaat koeler is, wordt de behoefte aan een veilige, warme plaats om te leven, grooter.

Wat is er ook aangenamer en belangrijker dan, na onze dagtaak, wanneer 't buiten regent of stormt, in een warme, gezellige woning te komen, in een woonkamer, die is ingericht naar onze persoonlijke behoeften, en daar onzen vrijen tijd in door te brengen.

Maar, die gezellige kamer, waarin we zooveel beleven, is niet ons eigen domein; er kan een tijd komen, dat we eruit moeten, als b.v. de huur wordt opgezegd of verhoogd; bovendien, hadden we zelf onze woning doen bouwen, dan ware het geheele huis zóó ingericht, als het meest met onze persoonlijke behoeften en wenschen overeen kwam!

De gelegenheid, zich een eigen huis te stichten, is in en bij de meeste onzer Nederlandsche steden mogelijk; de afstanden zijn niet te groot van de binnenstad uit en de grond is niet te kostbaar.

Als we de goede plaats gevonden hebben, moeten we het huis erop doen bouwen, en samen kost dat véél geld, meer dan we, ook al hebben we een goede betrekking of een winstgevend bedrijf, in enkele jaren kunnen besparen om onzen wensch te vervullen.

Zeker, wij kunnen, wanneer we een derde gedeelte der stichtingskosten bezitten, de ontbrekende tweederden leenen in den vorm van een op het huis verbonden hypotheek. Maar, dat is niet altijd mogelijk; alleen in tijden van algemeen welstand, en wanneer het huis zal gebouwd worden op een plaats, die den hypotheekgever aanstaat, wil hij dit geld leenen.

Verder blijft ons altijd een gevaar dreigen: na vijf jaren kan de hypotheek worden opgezegd, wanneer b.v. in een crisisperiode zooals die waarin we nu leven, er een algemeene waardevermindering is van huizen; we moeten het geleende geld terugbetalen, door een nieuwe leening te sluiten op ons huis... als we dat kunnen!

Nu, terwijl de waarde van ons betaalmiddel, de gulden, niet vaststaat, is dat héél moeilijk; men is bang om geld te leenen; na vijf jaren kunnen de uitgeleende guldens de waarde van kwartjes hebben gekregen; voordelig voor dengene die terugbetaalt, maar zéér nadeelig voor hem die ontvangt!

Zoo is het, vooral in dezen tijd zeer moeilijk tot het bouwen of koopen van een huis te kunnen komen, als men dit op de gebruikelijke manier zooals die hier beschreven is, zou willen doen; indien onze eigen middelen ons niet toestaan alle stichtingskosten of de koopsom geheel zelf te betalen.

Toch is er een mogelijkheid om binnen afzienbaren tijd met eigen gespaard geld in het ongestoord bezit van een eigen huis te komen.

Wanneer een aantal menschen, die het verlangen naar een eigen huis hebben, gaan sparen, zich tot groepen vereenigen en hun spaargelden worden goed en veilig beheerd, ontstaat binnen eenigen tijd een belangrijk kapitaal.

Zij, die deze spaargelden beheeren, moeten natuurlijk betrouwbaar zijn en geven verantwoording van hun beheer aan de spaarders.

Het blijkt mogelijk te zijn, wanneer een voldoende aantal spaarders deelneemt, om voor elk der spaarders vijf tot zeven jaren na aanvang van het sparen met het dan gespaarde bedrag een eigen huis te gaan bouwen of te koopen.

Natuurlijk is dan nog niet het benodigde geld gespaard om de geheele stichtingskosten te betalen, doch het ontbrekende wordt den spaarder erbij geleend door de beheerders der spaarkas uit de spaargelden, die steeds ontvangen worden en uit de aflossingen der aan vorige spaarders geleende gelden, die reeds gebouwd hebben.

Het aan den spaarder geleende ontbrekende bedrag tot stichting van zijn huis wordt op het voltooide huis vastgezet in den vorm van een onopzegbare, renteloze hypotheek.

Wanneer men in z'n nieuwe, eigen huis woont, gaat men het geleende geld aflossen met zes procent per jaar, welke in de meeste gevallen belangrijk lager is dan de normale jaarlijksche huurwaarde, doch met dit verschil, dat men na zestien of zeventien jaren geen bouwschuld meer heeft, en in het vrije bezit van het huis is.